

Међународни симпозијум византолога

НИШ И ВИЗАНТИЈА XXIII NIŠ AND BYZANTIUM XXIII

„Византија и Византијски свет 324 -2024 - од Византиона ка Константинопољу
и Новом Риму”

“Byzantium and the Byzantine World 324-2024-from Byzantium to Constantinople
and New Rome”

РЕЗИМЕ / SUMMARY

Name	Alenka Cedilnik
Title	The Ecclesiastical Hierarchy in Philostorgius's Church History
Organization address	Faculty of Arts, University of Ljubljana Aškerčeva 2 1000 Ljubljana, Slovenia
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	alenka.cedilnik@ff.uni-lj.si
Theme	THE ECCLESIASTICAL HIERARCHY IN PHILOSTORGIUS'S CHURCH HISTORY
ABSTRACT	
This paper will explore the ecclesiastical hierarchy as described by Philostorgius in his <i>Church History</i> . It will present the terms that the author used for individual orders of clergy and cases in which his use of terms is inconsistent. For example, when writing about bishops, the author usually uses the term ἐπίσκοπος, but not always. Sometimes he also writes ἀρχιερεύς, using the term ἀρχιερωσύνη exclusively for Alexandria. Because the author was a supporter of Eunomius's teaching, it is of interest to determine whether it is possible to detect deviations in his use of terms compared to pro-Nicene Greek ecclesiastical historians of his time (first of all Socrates Scholasticus, Sozomenus, and Theodoret). Attention will also be paid to the extent to which the terms used could be influenced by the fact that Philostorgius's work was not preserved in its original form, but only through adaptations by	

other authors. Because the work was preserved to its greatest extent in Photios's *Epitome*, attention will be primarily dedicated to this version.

Име и презиме	Анђела М. Дукић
Наставно-научно звање	Мастер историчарка уметности
Адреса посла	Универзитет у Београду – Филозофски факултет, Чика Љубина 18-20, 11000 Београд
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	andjela.m.dukic@gmail.com
Тема	ИЗМЕЋУ ЕВОКАЦИЈЕ И АУТОНОМНОГ СТИЛСКОГ ИЗРАЗА: ЕЛЕМЕНТИ НЕОВИЗАНТИНИЗМА У САВРЕМЕНОМ САКРАЛНОМ ГРАДИТЕЉСТВУ НИША

РЕЗИМЕ

Град Ниш је током вишемиленијумског постојања пролазио кроз многобројне промене у политичким, културолошким, економским, друштвеним и архитектонским сферама. Током трајања окупационих периода, при чему се нарочито истиче припадност Османском царству, усложњено је обликовање урбаних матрица, те се као последица истанчало нагомилавање стилских израза у периодима слободе. Развитак и напредак обликовања градског језгра прекинуо је Први светски рат, након кога је примарни фокус био стављен на обнову урушеног градитељског фонда и инфраструктуре. Упркос значајном географском положају, те комуникацијским потенцијалом и функционалној повезаности са другим подручјима, сакрална архитектура у овом периоду није доведена до високог степена заступљености. Са друге стране, евидентиран је развитак објеката јавне намене при другим типолошким одредницама. Узевши у обзир политички заокрет који је уследио након Другог светског рата оснивањем Федеративне Народне Републике Југославије, могуће је сагледати нагли раскид са сакралном архитектонском делатношћу. Услед дезинтеграције *заједничке државе* деведесетих година двадесетог века, и транзиције која је уследила, поново се јавила могућност за подизање верских објеката на територији Ниша. Поновно етаблирање принципа архитектонског обликовања православних цркава отворило је многобројна питања, међу којима се истиче савладавање дихотомије традиционално-савремено. Корпус сакралних објеката на територији Ниша обилује разноликим стилским промишљањима, при чему су присутни цитати неовизантинизма условљени сложеним културним трансфером. Савремено сакрално градитељство на територији Ниша неоспориво представља одраз актуелне културне парадигме, архитектонског развика и духовних потреба становништва овог округа, стога је потребно правовремено га експлицирати и валоризовати.

Име и презиме	Анђела Гавриловић
Наставно-научно звање	доктор наука, виши научни сарадник

Адреса посла	Филозофски факултет, Чика Љубина 18-20, Београд
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	andjela1321@gmail.com
Тема	ПРИЛОГ ПРОУЧАВАЊУ СЛИКАНОГ ПРОГРАМА ФАСАДА ПЕЋКЕ ПРИПРАТЕ
РЕЗИМЕ	
<p>У раду се разматра веома оштећена фреска на јужној фасади Пећке припрате, која је у ранијој литератури остала неидентификована. Наиме, у науци су понуђене различите могућности њеног тумачења. Ипак, ова тумачења услед оштећености фреске нису била аргументована. У раду који је пред читаоцем понуђена идентификација фреске извршена је с једне стране на основу њених веома ретких аналогија у уметности византијског света, а с друге стране на основу разматрања сликаног програма фасадног украса Пећке припрате у целини. На тај начин, истраживања у овом раду представљају допуну ишчитавању како сликаног програма фасада Пећке припрате и пећког комплекса у целини, тако и сликаног програма фасада у византијској уметности уопште.</p>	

Name	Antonios Vratimos
Title	Assistant Professor
Organization address	Library of the Ecumenical Patriarchate, Dr. Sadik Ahmet Cad. No. 19, 34220, Fatih, İstanbul, Turkey
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	vratimos@sakarya.edu.tr
Theme	PATRIARCH PHOTIOS ON ROMANOS IV DIOGENES
ABSTRACT	
<p>In the second half of the ninth century, the Patriarch of Constantinople Photios composed a long letter for Boris-Michael, the Khan of Bulgaria, sometime following his baptism. The letter belongs to the literary genre of “Fürstenspiegeln” (i.e. <i>Mirrors for Princes</i>) and is divided in two sections. The first one underscores some basic issues of faith and Christianity, while the second contains several precepts for rulers. It concludes with a series of the Patriarch’s personal advice to his spiritual son. The present project focuses on the second section. Although it is addressed to a particular person for a particular occasion, each set of advice is timeless and timely. In this light, my aim is to examine the patterns of ruling behaviour that apply to Romanos IV Diogenes (1068–1071). The analysis relies upon Christian (i.e. Greek and Armenian) sources to show the emperor’s behavioural errors that cost him the Mantzikert defeat and consequently his throne.</p>	

Name	Apostolos Poridis
------	--------------------------

Title	Dr. Architect (Asst. Proff)
Organization address	Ecumenical Patriarchated of Istanbul (Technical Office) & Istanbul Topkapı University
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	poridis.a@gmail.com
Theme	ARCHITECTURE OF THE 13TH CENTURY BYZANTINE PANAGHIA (OR THEOTOKOS) MOUCHLIOTSSA ORTHODOX CHURCH IN ISTANBUL

A B S T R A C T

The Roman Emperor Constantine the Great after he founded in 330 A.D the Eastern Roman Empire he made Constantinople his capital. The city after the division of the Roman Empire has become not only the capital of the Eastern Roman Empire which dominated by Orthodox faith but also the capital of the civilization that will be known in history as "Byzantium". This is the reason why Constantinople become both the "World Capital", thanks to the political, economic and social influence of the Byzantine Empire on the world, and the center of the "Orthodox World" at the same time. From that time on up until the city conquered by the Ottoman Turks and the Byzantine Empire ceased to exist in 1453, many Orthodox churches, the most widely known being Hagia Sophia, were built in Constantinople. After the conquest of Constantinople by the Ottomans, the process of converting Christian religious buildings of the city into mosques began. The first of this process was the conversion of Hagia Sophia into a mosque by Mehmet II and continued thought 16th century up until the last of churches that made their presence felt in Istanbul with their domes were converted into mosque by Sultan Selim I in 1518. During this period when churches were converted into mosques, a small number of Greek Orthodox churches were able to stay out of this process and continued their religious functions. The limitations that we observe in church architecture during the Ottoman period, especially the absence of a dome, are striking. During this period, all the domed churches built during the Byzantine period, except one, were converted into mosques. The Panaghia or Theotokos Mouchliotssa church in Fener is the only Greek Orthodox church with a dome that was never converted into a mosque after the conquer of the city and continues to function as a church until today. The name Mouchliotssa (meaning "Mary of the Mongols") of this church built in the 13th century comes from Princess Maria. She was the daughter of the Byzantine Emperor Mikhail the VIII founder of the Paleologos dynasty and was married to the Mongol Khan Abaka. The Princess, after widowed, returned to Istanbul and founded a monastery complex around this church. The church was given to the trust of the architect Hristodulos who build the first mosque in the city after the conquest, in the name of Sultan Mehmed II and in accordance to his will, and thus it was able to stay out of the process of converted into a mosque during the reign of Sultan Selim I. The church continues its religious function even today by serving the Greek Orthodox community in Istanbul and is bound the Ecumenical Patriarchate. In this study, will be discussed the history and examined the architectural features of the church of Panaghia Mouchliotssa which is the only Greek Orthodox church in Istanbul that was not converted into a mosque and has been worshiped continuously from the time it was built until today. In this architectural examination of the church building, among other sources, we will make use of the survey made by myself in 1995 and can be considered up-to-date.

Name	V. Rev. Archim. Bosphorius Magkafas
Title	Chief Secretary of the Holy and Sacred Synod of the Ecumenical Patriarchate
Organization address	ECUMENICAL PATRIARCHATE (İstanbul Rum Patrikliği)
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	bosphorius@gmail.com
Theme	POLITICAL PARAMETERS OF THE PERCEPTION FORMED BY THE ECCLESIASTICAL CIRCLES OF THE EASTERN CHURCH, REGARDING THE SYNOD OF FERRARA - FLORENCE (1438 - 1439): THE CASE OF DESPOT DEMETRIOS PALAIOLOGOS
ABSTRACT	
<p>It is well known that the state system of Byzantium is riddled with strong theocratic elements. The political perception of its leaders and their subjects was always guided by the belief that there was a divine order and constant intervention of Providence in public affairs. In the mind of the average Byzantine, the course of history was influenced by God's eternal plan for the salvation of humanity. In this light, Divinity fully controlled the fate of the empire. The present paper centres around the political parameters of the perception formed by the ecclesiastical circles of the Eastern Church during the Synod of Ferrara-Florence (A.D. 1438-1439). In particular, I examine the possibility of instigation or support of the emperor's brother, the despot Demetrios Palaiologos, to usurp the throne of Constantinople. In order to formulate my arguments, I extend my research to the convening of the local synod of Jerusalem (1443) that condemned the unifying Synod of Ferrara-Florence. This Synod is also relevant to Dimitrios Palaiologos' failure to become emperor.</p>	

Име и презиме	Ариадна Воронова
Наставно-научно звање	PhD. Шеф катедре историје и теорије хришћанске уметности факултета Црквених уметности
Адреса посла	Русија, Москва 115184, Новокузнецкаја улица, 23б. Православни Свето-Тихоновски универзитет
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	variadna2@yandex.ru
Тема	ЕВОЛУЦИЈА ОБЛИКА ШАТОРА У РУСКОЈ АРХИТЕКТУРИ XVII ВЕКА И ИДЕЈЕ НЕБЕСКОГ ЈЕРУСАЛИМА У РУСКОЈ И СРПСКОЈ АРХИТЕКТУРИ

РЕЗИМЕ

Јединствена типологија руске шаторске архитектуре развијена је у црквеној градњи XVII века широм Русије. Већина ових цркава грађена је по директном наређењу цара или патријарха, понекад њихових блиских и богатих ктитора. Углавном су нови храмови били засновани на узорима из претходног века, али су се појавиле и нове варијанте, функционалне и морфолошке: градске катедрале и манастирске католикони, парохијске цркве, болничке цркве, «цркве испод звона» и цркве изнад манастирских порта. Најзанимљивија декоративна карактеристика у типологији руских шаторских цркава налази се у црквама са два и три уско постављена шатора. При томе некадашња конструктивна улога шатора потпуно је изгубљена: шатор је постао један од многих декоративних елемената, као декоративно надградње над слепим осмоугаоним тамбурима. Тиме су изгубили контакт са претходним типом центричног храма са шатором у облику стуба. Међутим, патријарх Никон, који је средином XVII века забранио изградњу шатора, сам је створио најјединственији шатор над храмом Васкрсења у Новом Јерусалимском манастиру, репродукујући близу Москве цео комплекс светих места у Палестини.

У српској средњовековној архитектури, почевши од првих манастира Немањића, за узор није узета црква Гроба Господњег у Јерусалиму, већ њен највиши прототип – «Небески Јерусалим». Овај главни хришћански модел доживљаван је у саставу манастирских целина, који су носили симболичко значење духовне заштите манастира као сакралног простора, као идеалног Небеског Града са својим зидинама и кулама. Изнад манастирских порта увек су се подизале капеле у кулама или пирговима, претежно у облику стуба покривеног четвороводним кровом. У српским манастирима Моравске школе јављају се значајнија утврђења, а моњументални улазни комплекс Раванице и Ресаве са две огромне куле изгледа као слика врата Небеског Јерусалима.

Name	Nicolas Beaudry	Albena Milanova
Title		
Organization address	Université du Québec à Rimouski 300, allée des Ursulines Rimouski, QC G5L 3A1 Canada	University of Sofia „Saint Kliment Ohridski“ Center for Slavo-byzantine studies „Prof. Ivan Dujcev“ 18 Prof Ivan Dujcev Street Sofia - BG 1618
Home address		
Phone/ Fax		
e-mail	nicolas_beaudry@uqar.ca	amilanova@dujcev.uni-sofia.bg
Theme	ZALDAPA'S BASILICA 2 AND THE CHRISTIAN FABRIC OF A CONSTANTINIAN CITY	

ABSTRACT

Zaldapa (Krushari, Bulgaria) is the largest known Late Roman stronghold of the hinterland of the Lower Danubian provinces. Fortified in the early 4th century, the city was known in the 6th as the fatherland of general Flavius Vitalianus who rebelled against emperor Anastasius, and it is mentioned in medieval sources as an episcopal see. This presentation will focus on a lavish sixth-century basilica at the northern end of the intramural city, where the rampart juts out to overlook both a large, vaulted cistern at the foot of the fortified hill and the access to the city from the north.

Name	Branislav J. Cvetković
Title	art historian, PhD, curator – museum councilor, senior research assistant
Organization address	Regional Museum, Kneginje Milice 82, 35000 Jagodina
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	branicvet@ptt.rs ; bracvet@gmail.com
Theme	THE NARTHEX IN RAVANICA AND ROMYLOS THE BLESSED

ABSTRACT

One of largely neglected issues in the Ravanica monastic complex is its subsequently erected narthex, especially the spatial and iconographic setting of the tomb of Romylos the Blessed. Not only that precise chronology of his life and whereabouts in vicinity of Ravanica remain unclear but also time of his death is unknown which directly affects dating of the arcosolium of his tomb which was inserted into the south narthex wall. As one of steps in the ongoing research project on Ravanica this essay reconsiders these issues and attempts to elucidate hitherto poorly investigated program surrounding shrine of Romylos. The analyses reveal that frescoes function in relation to the hermit's *memoria* notwithstanding the layers belong to different periods. The scenes above arcosolium can be recognized as the *Raising of Lazarus*, in the first zone and *Baptism of Christ* above. In concave niche on the south side of the original west facade there are restored frescoes also in two zones. The lower with *St Gerasimos of Jordan and the lion* infers appropriate passage from the Romylos' vita and can be explained by proximity of the shrine. The upper zone displays an unknown prophet but who must be *Zephaniah* holding the inscribed scroll connected to Resurrection. The program can be connected to both the cultic centers in Ravanica, of Prince Lazar and the blessed Romylos. The scene depicted above the tomb recalls important feast day of church calendar alluding to the founder's faith in his own resurrection, and his close ties with the hermit, while Christ's Baptism reaffirms the Lazarus Saturday as on that day the baptismal hymn is sung during the liturgy.

Име и презиме	Др Чедомила Маринковић
Наставно-научно звање	Научни сарадник, Етнографски Институт САНУ
Адреса посла	Кнез Михаилова 36 Београд

Куќна адреса	
Тел/факс	
e-mail	cedomilamila@gmail.com
Тема	ВИКИНЗИ У ЦАРИГРАДУ: ПОЈАВА, ЗНАЧАЈ И СВЕДОЧАНСТВА
РЕЗИМЕ	
<p>Од средине деветог века па надале, такозвани Варјази из данашње Шведске доселили су се у словенске земље и основали државу која се брзо проширила на југ, са својим центром прво у Новгороду, а касније у Кијеву/Кијеву. Варјази, или Рос, како су их звали у византијским изворима, убрзо су стигли до црноморских обала Бугарске и Византије, вршећи препаде и успостављајући трговину.</p> <p>Вековима, византијски цареви су имали варјашку гарду, специјалну трупу телохранитеља коју су чинили жестоки северњаци који су путовали у Цариград преко великих источноевропских река попут Дњепра. Сећања на таква путовања и интеракције са Византијским царством сачувана су у различитим изворима у Скандинавији као и у материјалним остацима бродова, оружја, драгоцених предмета (реликвијарски крстови, свила, накит, новчићи), уметничка дела. (фреске, крстионице) и приче (саге).</p> <p>Сви ови различни предмети сведоче о снажној материјалној и нематеријалној меѓукултуралној размени измеѓу ових региона током неколико векова.</p>	

Име и презиме	Дарко Николовски
Наставно-научно звање	м-р, Историчар на уметноста, <i>конзерватор советник</i>
Адреса посла	НУ Национален Конзерваторски Центар – Скопје „Јосиф Михаиловик“, бр. 7, Скопје, С. Македонија
Куќна адреса	
Тел/факс	
e-mail	nikdarko@kalamus.com.mk
Тема	ЦИКЛУСОТ НА СВ. ДИМИТРИЈ ВО МАНАСТИРСКАТА ЦРКВА СВ. ДИМИТРИЈ ВО ВЕЛЕС
РЕЗИМЕ	
<p>При конзерваторските работи кои се одвива во црквата Св. Димитриј во Велес, во припрата на храмот откриено е ѕидносликарство од крајот на 13 век. Автентичниот живопис е откриен во три зони, на северниот и западниот ѕид при што е откриен Ктиторот на храмот, циклусот посветен на св. Димитриј, сцени од Страшниот суд и делумно една композиција на Крштевањето Христово. За овие откритија се спрема посебен труд а во оваа прилика ќе се задржиме на иконографската тематика на циклусот посветен на патронот на храмот св. Димитриј.</p>	

Име и презиме	Дражен Периќ
----------------------	---------------------

Наставно-научно звање	Ванредни професор
Адреса посла	Православни богословски факултет, Мије Ковачевића 11б, Београд
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	drazperic@yahoo.com
Тема	БЛАГОДАТНИ ДАР СЛОБОДЕ И САМОВЛАСНОСТИ У АНТРОПОЛОГИЈИ СВЕТОГ ГРИГОРИЈА НИСКОГ

РЕЗИМЕ

Тема човекове слободе без сумње представља једно од основних питања целокупног антрополошког учења светог Григорија Ниског. Он дефинитивно придаје велики значај благодатном дару слободе и самовласности у човеку. Светитељ, помоћу слободе покушава да подробније протумачи и расветли питање иконе Божије у човеку, као и питање његове величине и самог постојања. Свети Григорије Ниски заступа став да Бог ствара човека и да га позива ка познању Себе (Бога), како би постао пријатељ Божији и делио Његово блаженство. Бог ствара човека да би могао да заједничари и учествује у свим Његовим добрима, управо због тога је начинио човекову природу причасну сваком добру, свакако не лишавајући је најбољег и најдрагоценијег од свих добара, а то је благодатни дар слободе и самовласности. Свети Григорије Ниски сматра ако би нужност, на било који начин, била господар човековог живота, онда би икона Божија, засигурно, била олажњена у том посебном делу. Слобода представља суштинску пројаву иконе Божије у човеку. Слобода у човеку се сматра „равнобожанском“, јер заједно са љубављу поседује силу и моћ да учини човека истински боголиким. Свети Григорије Ниски нам је оставио своје антрополошко гледиште, по коме, било које одузимање слободе од човека на силу, засигурно би представљало ускраћивање човековог највећег достојанства, као и лишавање човека равнобожанске части и боголикости. Могли бисмо рећи да је тајна човека и његовог постојања уствари тајна слободе, која се непоновљиво и јединствено пројављује и живи као љубав. Јер, истинска слобода постаје целосна, ако се прожима и усавршава љубављу, а љубав је одређење, садржај и критеријум истинске слободе.

Име и презиме	Душан Рашковић
Наставно-научно звање	Музејски саветник
Адреса посла	Народни музеј Крушевац, Трг деспота Стефана 15 37000 Крушевац
Кућна адреса	Linzerstrasse 263/31, 1140 Wien
Тел/факс	
e-mail	raskovic.dusan@gmail.com
Тема	ОБЛАСТ ГРАДА НАИСУСА, НА РАЗМЕЊИ РИМСКИХ ПРОВИНЦИЈА, ДАРДАНИЈА, ПРВА МЕЗИЈА И МЕДИТЕРАНСКА ДАКИЈА

РЕЗИМЕ

Териториј који је предмет нашег интереса је простор Централне Србије, на коме се моравске долине састају са брдским и планинским тереном Јастребца и Копаоника. Током касноантичког периода то је подручје Насисуса, које је обухватало велики део провинције Медитеранска Дакија. За развој и опстанак касноантичких насеља у овом географском окружју, велику улогу игра могућност комуницирања. Конкретно истичемо предности комуницирања реком Топлицом, која је Копаоничку подгорину спајала са путном станицом АД Финес код Куршумлије. Верујемо да слив реке Топлице, као и ток и слив реке Расине, треба уврстити у област Наисуса, односно у састав Медитеранске Дакије.

Прокопије у попису обнове градова током владавине цара Јустинијана, набраја 39 насеља у околини Наисуса, од тога велики део треба тражити на северу територија Наисуса. Претпостављајући да Прва Мезија није прелазила Западну Мораву и да се Дарданија није спуштала до реке Расине, сматрамо да су северне границе област Наисуса и римске провинције Медитеранска Дакија, затварале падине Копаоника и Гоча, са током Западне Мораве.

То је подручје размеће три римске провинције, Дарданија, Прва Мезија и Медитеранска Дакија. На важним тачкама, где су се провинције сусретале, два су локалитета црквених објеката, са значајним налазима новца: Небеске столице на Копаонику, у Дарданији, где превладава новац 4. века, и Бедем на Западној Морави, у Првој Мезији, са новцем 6. века. У мору случајних налаза то су ретки примери налаза са археолошких ископавања. Сматрамо да је важно те резултате упоредити са налазима новца пронађеним током ископавања базилика на Кладенчишту, недалеко од Ремесијане, у Медитеранској Дакији, са занимљивим налазима новца с краја 4, почетка 5. и 6. века.

Name	Galina Alekseeva
Title	Doctor of Artscience, Professor
Organization address	Vladivostok, Russia, Primorsky kray, 690922, Ajaks 10, Far Eastern Federal University
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	alexglas@mail.ru
Theme	THE SEMANTIC VERSATILITY OF THE IMAGE OF THE THEOTOKOS ORANTA IN THE MONASTERY OF THE MOST HOLY THEOTOKOS IN THE SICHEVACHKA GORGE

ABSTRACT

Author wrote about principles of Orthodox Art ontology, in which we can see semantic unity of the Icon composition, color design and Theotokion text construction. Composition of the Theotokos Oranta in the Monastery of the Most Holy Theotokos in the Sichevachka Gorge - is the one of the best examples such unity. The author of the article believes that the concept of John of Damascus, expressed in the concept of “perichorisis”, reflecting the idea of “mutual exchange of energies”, should be interpreted not only Christologically, but as the most important ontological basis of the entire heritage accompanying worship. It is “perichorisis” that ensures the synergy of artistic means: the color scheme of images and the color model of the chant text for the icon, and the melodic formulas of the chant merge in unity.

Име и презиме	Јеромонах Игњатије Ђорђевић
Наставно-научно звање	Дипломирани Историчар уметности, Дипломирани Теолог
Адреса посла	Манастир Светог Николе - Просек
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	ignjatije.djordjevic84@gmail.com
Тема	АУТОРСКИ РУКОПИС СЛИКАРА

РЕЗИМЕ

Истраживање се бави поступком препознавања ауторског рукописа сликара у променама начина рада и ликовних елемената, разликовањем од других рукописа који припадају истој радионици, одвајањем реплике од узора и раздвајањем рукописа у коауторству. Платформу огледа чини стил сликарске радионице а њене елементе цртеж и палета. За примере су коришћена дела мајстора Пећке сликарске школе из друге половине 16. и почетка 17. века.

Name	Ioannis Sisiou
Title	Ιστορικός Τέχνης
Organization address	Εφορεία Αρχαιοτήτων Καστοριάς
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	Ioannissisiou@gmail.com

Theme	Η ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΝΑΡΘΗΚΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΓΥΡΩΝ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ
ABSTRACT	
<p>Στον συγκεκριμένο χώρο του νάρθηκα των Αγίων Αναργύρων Καστοριάς στον θόλο και την ανώτερη ζώνη του βόρειου τοίχου αναπτύσσεται μια θεματολογία που σχετίζεται με την σκέψη του Θεόδωρου Λημνιώτη. Στην ανατολική πλευρά του θόλου εικονογραφήθηκε ο Χριστός με την μοιχαλίδα, στη δυτική η συνάντηση του Χριστού με τον Ναθαναήλ και στον βόρειο τοίχο οι τρεις παίδες εν καμίνω. Μπορεί στην κατώτερη ζώνη που εικονίζονται οι ολόσωμες μορφές να επαναλαμβάνεται το ίδιο εικονογραφικό πρόγραμμα του αρχαιότερου στρώματος (10^{ος} αι.), δεν συμβαίνει όμως το ίδιο στα ψηλότερα μέρη. Εδώ ο κτήτορας καταθέτει την δική του πρόταση.</p>	

Име и презиме	Ненад Радуловић, Ирена Љубомировић
Наставно-научно звање	асистент (мастер историчар); редовни професор
Адреса посла	Филозофски факултет у Нишу, Њирила и Методија 2
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	nenad.radulovic@filfak.ni.ac.rs irena.ljubomirovic@filfak.ni.ac.rs
Тема	ОД ВИЗАНТИОНА, ПРЕКО КОΛΟΝΙЈΕ ΑΝΤΟΝΙΝΕ ΔΟ ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΛΪΑ – ΓΡΑΔΙΤΕΛΪΣΚΑ ΔΕΛΑΤΝΟΣΤ ΣΕΠΤΙΜΙЈΑ ΣΕΒΕΡΑ И ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

РЕЗИΜΕ	
<p>У великој грчкој колонизацији Хелеспонта и Пропонтиде у периоду од VIII до VI века пре н.е. истакла су се два грчка града – Мегара и Μιλет. Μегара је на европској обали Βοσφορα подигла колонију Βизант која је постала највећи град на Пропонтиди. Антички ακροπολις је у источном крају касније подигнутог Κονσταντινοπολις иза Αја Σοφιје, излази на Ζλατνι ρογ и Βοσφορ. Тај деο града је недовољно истраживан, али је у рововима у Великом дворишту Τοпкаπι палате пронађена коринтска грнчарија с краја VII века пре н.е. Крајем другог века н. е. цар Σεπτιμιје Север разара стари грчки град, али га потом поново изграђује и дарује му име <i>Colonia Antonina</i>. Започети пројекат изградње није доведен до краја под Северовом владавином, већ је то учинио август Κονσταντιν након пораза над савладарем Лицинијем 324. године. Владарева намера није била да само обнови град већ да га учини новом престоницом империје, „Новим Римом”. Κονσταντινοπολις је свечано отворен 11. маја 330. године.</p> <p>У овом раду, даће се хронолошки преглед историје града, од најранијег насеља до настанка Κονσταντινοπολις. Размотриће се планови изградње, проширења и пројектног уређења града током владавине Σεπτιμιја Севера и Κονσταντινα, на основу података забележених у литерарним историјским изворима (Εβσεвије, Φιλοστοριγιје, Ζοσιμ, Јован Малала, Γεοργιје Κεδерин, Ускршња хроника, Јован Ζонара и други) и налазима са археолошких истраживања на тлу Ιστανбуλα.</p>	

	Irina Oretskaia
--	------------------------

Name	
Title	Dr.
Organization address	State Institute for Art Studies, Kozitsky lane, 5, 125375 Moscow
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	oretskaia@gmail.com
Theme	ICON OF THE VIRGIN ELEUSA IN THE PRIVATE COLLECTION IN MOSCOW
ABSTRACT	
<p>An icon of the Virgin Eleusa was bought at Sotheby's in 2015 and soon brought to Moscow, where it passed from one collection to another several times. The icon depicts standing figure of the Virgin holding the Child, it was probably full-length, but now is cut at the level of Her knees, and there are two medallions with portraits of the angels in the upper corners of the image. The artistic quality of the icon is quite high but its worn surface complicates the attribution. On the basis of its style and relief haloes the icon should be dated to the first half of the 13th century. It was probably painted by an Italian master revealing some common features with images created in various places in Italy. But more precise definition of its place of origin seems hardly possible without close stylistic analogies which I did not yet succeed to find.</p>	

Name	Ivayla Popova
Title	Professor. PhD
Organization address	Sofia University "St. Kl. Ohridski", Faculty of History 15 Tzar Osvoboditel Blvd., Sofia, Bulgaria
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	ilpopova@uni-sofia.bg , ivaylapopova@yahoo.com
Theme	CULTURAL PATTERNS: CHRISTIANITY VS ISLAM – THE LAST CHRISTIAN CENTURIES OF THE NEW ROME (VIEWED FROM WESTERN EYES)

ABSTRACT

The paper aims to trace the image of the New Rome viewed by the eyes of Western travelers from the period before 1453, after 1453 and in the middle of the 16th century. Based on sources such as the texts of Pero Tafur, Bertrandon de la Broquière, Cristoforo Buondelmonti, Rui González de Clavijo, Arnold von Harff, Bonsignore Bonsignori and Bernardo Michelozzi, Nicolas de Nicolay, it will explore the clash of cultural patterns of Christianity and Islam, a clash that we observe in the City of the Constantine in the 15th and 16th centuries. The Western ideas about *the other* will be analyzed - the Christian from the East, the schismatic, the Muslim infidel, the Jew, all of them inhabiting the cultural space of the New Rome.

Име и презиме	Ѓакон Ивица Чаировић
Наставно-научно звање	ванредни професор
Адреса посла	Мије Ковачевић 11б Београд
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	icairovic@bfspc.bg.ac.rs
Тема	ВЕРСКА ПОЛИТИКА ЦАРА КОНСТАНТИНА ВЕЛИКОГ

РЕЗИМЕ

Цар Константин Велики долази на власт после вишевековног раздобља гоњења Цркве Христове и доноси нов приступ хришћанству. Покушавајући да задржи идеал *Pax Romana* цар покушава да реши проблеме који су захватили хришћанску Цркву, а то су празновање највећег хришћанског празника – Васкрса, затим два раскола и јерес у Александрији који су могли да нанесу озбиљну штету, не само Цркви, већ и самом царству. Савремени историјски извори – углавном из 4. века – указују на то да је цар Константин Велики радио на смиривању тензија међу хришћанима и да је подржавао доношење законских и канонских аката како би нормативно хришћанство у 4. веку било уређено и са црквеног и са државног становишта. Анализа царевих поступака и његовог деловања на црквеном пољу доноси и закључке о односу цара Константина и његове државе према Цркви и о томе да ли је цар био пуки *утилитариста* или је заиста искрено подржавао хришћане током периода своје владавине Римским царством (306/324-337).

Име и презиме	Јасмина Шаранац Стаменковић
Наставно-научно звање	Ванредни професор на Департману за историју Филозофског факултета Универзитета у Нишу
Адреса посла	Тирила и Методија 2, 18000 Ниш
Кућна адреса	
Тел/факс	

e-mail	jasmina.saranac.stamenkovic@filfak.ni.ac.rs
Тема	ПОХВАЛА ПРЕСТОНИЦИ – ПСЕЛОВ ЦАРСКИ ГОВОР РОМАНУ ДИОГЕНУ
РЕЗИМЕ	
<p>Мотив Цариграда био је топос царских говора (<i>βασιλικός λόγος</i>), посебне врсте епидиктичког беседништва, најјачег оружја владајуће политичке пропаганде. Михаило Псел био је један од најобразованијих људи интелектуалне елите Византијског царства XI века. Он је саставио за цара Романа IV Диогена четири царска говора. Реч је о похвалама број 18, 19, 20 и 21 у издању Цорца Дениса. Идеја о узвишеној царствујућој престоници Ромеја присутна је у прва три царска говора. Но, главна тема царског говора број 20 је однос престонице према цару Роману Диогену који се труди да је заштити и одбрани границе Царства од Турака-Селџука. Рад доноси први превод поменутог Пселовог царског говора Роману Диогену на савремени језик – српски језик. Поред тога, упоређивањем изворних података из Пселових царских говора посвећених Роману Диогену, у датом историјском контексту, разматра се употреба овог мотива. Указује се на његову изузетно важну улогу у царским говорима, који су били неизоставни део византијског дворског церемонијала за политичку пропаганду.</p>	

Име и презиме	1. др Марија Марић /др Адам Црнобрња
Наставно-научно звање	1. Асистент са докторатом 2. Научни сарадник
Адреса посла	1. Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду Др Зорана Ђинђића 2 21102 Нови Сад 2. Народни музеј Србије Трг Републике 1а 11000 Београд
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	1. marija.maric@ff.uns.ac.rs 2. ancrnobrnja@gmail.com
Тема	АНТИЧКИ РУДАРСКИ ПУТЕВИ НА ЦЕНТРАЛНОМ БАЛКАНУ (СТУДИЈА СЛУЧАЈЕВА ПЛАНИНА КОПАОНИК И КОСМАЈ)
РЕЗИМЕ	
<p>Територија Централног Балкана запоседнута је од стране Римљана у првом веку наше ере. Почетак њихове владавине обележава оснивање провинција, успостављање свих нивоа власти, изградња инфраструктуре, заузимање домородачких рудника и утврђивање граница имепријалних домена како би се осигурала одступница за даља освајања и организовао систем који ће доносити економску корист Царству. Основни потенцијал овог простора лежао је у рудном богатству, већ традиционално експлоатисаном од стране домородачког становништва. Економска организација рударства и металургије у централнобалканским провинцијама не односи се само на административне поставке и примену</p>	

технолошких достигнућа, већ и на читав систем успостављања живота носиоца ове привредне гране. Један од важних сегмената овог система био је изградња путева различитог степена важности. У овом раду биће разматрани делови инфраструктурне мреже који се могу назвати *рударски путеви*. То су путеви којима је руда допремана од рудника до металуршког центра и административног пункта где је вршено њено мерење и обележавање и припрема за даљи транспорт. Поред тога, у раду ће бити разматране и врсте превозних средства с обзиром на квалитет путева и дужину транспорта. Истраживање је спроведено као студије случаја на простору северног дела ибарског домена у оквиру *metalla Dardanica* и космајског домена при *metalla Tricornensia*. Добијени резултати пружају ближи увид у начин транспорта сировине кроз перцепцију и промену крајолика од стране империјалне власти: какви су и где били путеви, временско трајање и фазе транспорта, да ли је транспорт укључивао рударски дистрикт као место припреме руде за даљи пут, исплатљивост одређеног начина транспорта, комуникацијски однос између дефинисаних структура унутар рударског домена, могућност употребе виле/викуса као административног пункта или радионичког центра и сл. и како су се све ове поставке мењале кроз читав период антике на овом простору у складу са политичким променама у Царству.

Name	Marco Fasolio
Title	Dr.
Organization address	Università di Bologna (Bologna – Ravenna, Italy); Università del Piemonte Orientale (Vercelli, Italy)
Home address	Torino, Italy
Phone/ Fax	
e-mail	marco.fasolio@uniupo.it
Theme	THE <i>PROSTAGMATA</i> OF JOHN VIII PALAIOLOGOS TO FLORENTINE CITIZENS. FORGERIES? PROBABLY, BUT TO WHAT EXTENT?
ABSTRACT	
<p>In the second half of August 1439, when he was about to leave Florence at the end of the oecumenical council, emperor John VIII Palaiologos issued several documents, including two <i>chrysoboulloi logoi</i> addressed to the city itself and several <i>prostigmata</i>, whose recipients where a bunch of prominent local citizens. While both the <i>chrysoboulloi</i> raise more than a few doubts in terms of their authenticity, all the <i>prostigmata</i> were most likely the result of a forgery. Nevertheless, it is quite hard to determine to what extent they were counterfeited and by whom, for they display at least some apparently genuine features of late-Byzantine imperial documents, among which, perhaps, the emperor's <i>menologem</i> too. Moreover, the unusual privileges granted through the <i>prostigmata</i>, which are among the main evidences of their inauthenticity, could not provide any tangible benefit to the addressees and thus makes it even more difficult to understand why they were fabricated. This paper will discuss the aforementioned issues, trying to shed some light on these highly controversial documents.</p>	

Name	Miguel Gallés
Title	Mr./Dr.

Organization address	Departament d'Art i Musicologia Carrer de la Fortuna, Edifici B Campus de la UAB · 08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès) · Barcelona · Spain
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	miquel.galles@gmail.com
Theme	SEVEN SNAKES Unpublished 19th century Baptism of Christ icon of the Tryavna School in Bulgaria
ABSTRACT	
<p>In Christian iconography, the epiphanic scene par excellence is the Baptism of Christ. It is a moment of special density in divine manifestation. For this reason, among Orthodox Christians the iconographic type has been perfectly defined for a long time. Along with the characteristic elements (the Jordan River, Saint John the Baptist, angel(s), the Dove that means the Holy Spirit), others appear that have greater or lesser importance depending on the historical-geographical context (the background landscape, the ax hanging from a bush (vine), the personifications of the river, the flora and fauna of the river, the base on which Christ is presented, or even the presence of snakes...).</p> <p>Starting from the description of an unpublished 19th century Baptism of Christ icon of the Tryavna School of Bulgaria in a Barcelona icon collection, we will pay attention to some of these elements that provide surprising messages, especially valid in our days, as well as elements that make it possible to univocally attribute this small artwork to a renowned pictorial school in Bulgaria: the Tryavna School. There they are, subtly but very obviously, the seven snakes that appear below the synthetic pedestal on which Christ stands.</p> <p>Of course, the treatment of the carnations on hands, bodies, and faces, as well as the recognizable execution of the latter, with the distinctive physiognomy of the faces, is also characteristic of the aforementioned school. Without a doubt, the synthetic manner of this work, along with the colouring of the scene, mainly in the performance of the background landscapes, and the generous use of gold in the halos, but also in the angel's clothing, make this icon a museum artwork. The talent of the master painter is clearly perceived in the creation of the characters' faces: they evoke the work of a precious illuminator.</p>	

Име и презиме	Миодраг Марковић
Наставно-научно звање	Редовни професор
Адреса посла	Чика Љубина 18-20
Кућна адреса	-
Тел/факс	
e-mail	Mmakovi@f.bg.ac.rs
Тема	ВАТИКАНСКИ СРПСКИ ЈЕВАНЂЕЛИСТАР ИЗ XIII ВЕКА

РЕЗИМЕ

Рукопис познат у науци као Ватикански српски јеванђелистар чува се у библиотеци Свете Столице под сигнатуром *Vat. Slav. 4*. Писан је на пергаменту, лепим ћирилским уставним писмом српске редакције, рашког правописа. Састоји се од 275 листова, формата 255 x 175 мм. По садржини то је изборно јеванђеље. Реч је о једном од најстаријих српских јеванђелистара. Раније се сматрало да је настао у другој четвртини 13. столећа, највероватније за потребе босанског бана Матеја Нинослава, о чему је сведочио запис писара Десоја, сачуван на 57 листу рукописа. Међутим, прелиминарне палеографске анализе које је пре четири деценије обавила Љупка Васиљев упутиле су на закључак да Десоје није био писар ватиканског рукописа, него је само у њему оставио забелешку о себи, из чега је проистекла претпоставка да књига није писана по нарудбини бана Нинослава него му је можда била поклоњена. Томе посебно иде у прилог откриће А. Турилова да је рукопис израдио писар Будило потписан на стр. 47р рукопис. Будилои је имао везе с Ростовским скрипторијем, а њему се приписује најстарији препис Карејског типика св. Саве, настао око 1200. У сваком случају, на основу репрезентативног карактера јеванђелистара, обележеног богатом и веома фино рађеном илуминацијом, посебно блиском украсу Београдског паримејник НБС, може се са доста основа веровати да је израду обе књиге поручила нека личност највишег друштвеног статуса, можда Стефан Првовенчани. Он је затим јеванђелистар поклонио босанском бану.

Име и презиме	др Миша Ракоција
Наставно-научно звање	Доцент
Адреса посла	Универзитет Метрополитан Ниш, бул. Св. цар Константин б.б.
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	mirakocija@gmail.com
Тема	СВЕ ТВРЂАВЕ ГРАДА НИША И САКРАЛНА ТОПОГРАФИЈА ОД IV ДО XVIII ВЕКА

ABSTRACT

Урбанизам средњовековног Ниша био је осмишљен по систему концентричних кругова на начин како су обликовани и многи балкански градови. У старом граду, увек окруженом сигурним бедемима, живот је у континуитету трајао од античког, рановизантијског, преко средњовизантијског и српског града, затим скромне троугаоне турске тврђаве какву видимо на „италијанском плану“ па све до импозантне турске тврђаве која је последњи пут 1723. године обгрлила простор старог града и његових бедема. Тако су стари бедеми из рзличитих историјских епоха прекривени велом заборавља, а данас незнањем и небригом о његовим скромним али видљивим траговима из минулих векова. Има довољно аргумената да се констаује да је у античком периоду постојао у Наисосу храм посвећен Ескулапију, у рановизантијском Наисосу форумска црква-базилика и у визнатијском Нисосу најмање пет цркава које ће Турци претворити у џамије.

Име и презиме	Немања Петровић
Наставно-научно звање	Студент докторских студија историје уметности Филозофског факултета Универзитета у Београду
Адреса посла	
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	nemanja9347@gmail.com
Тема	ЖИВОПИС ЗАПАДНОГ ПРОЧЕЉА ХРАМА СВЕТОГ НИКОЛЕ КОД СЕЛА ПЛАНИНИЦА
РЕЗИМЕ	
<p>Недалеко од Димитровграда, покрај села Планиница, налази се манастирска црква Светог Николе саграђена у XVI веку, а осликана 1606. године. У оквиру веома добро очуваног фреско ансамбла храма, издваја се развијена представа Страшног суда. Изузев традиционалног портрета патрона храма у ниши изнад портала, као и портрета појединачних светитеља на бочним странама зида, читаву површину фасадног платна западног pročеља цркве Светог Николе запрема сложена представа Другог Христовог доласка. Омања оштећења, која се односе на оригинални малтерни слој врха pročеља највише изложеног атмосферским утицајима, не представљају препреку за исцрпну иконографску и догматску анализу сликарства фасаде храма. Иако су у питању фреске скромних уметничких домета, исцрпна истраживања осликане фасаде цркве Светог Николе код села Планиница допринеће бољем познавању не само рада зографских радионица тога времена, већ и духовног устројства православне цркве на том подручју.</p>	

Name	Simona Primo Fasolio
Title	phD
Organization address	Université Lumière Lyon II
Home address	Torino, Italy
Phone/ Fax	
e-mail	simona.primo@outlook.com
Theme	HERESY IN BYZANTIUM. THE ATHINGANOI AND THEIR CONNECTION TO IMPERIAL POWER.

ABSTRACT

The solidity of the spiritual structure of the imperial Byzantine empire was often threatened by non-Christian minorities and in particular by the Jews, present in large numbers throughout the Byzantine domain and so closely akin to the adherents of the official religion as to pose a danger to orthodoxy. Numerous sects of Judaic origin spread throughout the centuries of the Βασιλεία τῶν Ῥωμαίων and the aim of this work is to focus on one of them, the heresy of the Athinganoi, which combined certain traits of Sadducean Judaism with magical and astrological practices. In addition to outlining its characteristics, we will examine the sources that mention the sect and that count two emperors, Nicephorus I and Michael II, among its adherents.

Name	Ralph W Mathisen
Title	Professor of History, Classics, and Medieval Studies
Organization address	309 Gregory Hall Department of History University of Illinois at Urbana-Champaign Urbana, IL 61800 USA
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	ralphwm@illinois.edu
Theme	“CONSTANTINE’S SUCCESSION PLANS AS REVEALED IN NUMISMATIC ICONOGRAPHY”

ABSTRACT

The emperor Constantine I had his share of troubles when it came to imperial succession. His father Constantius I was a member of the Tetrarchy, but after the retirement of Diocletian in 305, Constantine was not named as one of the successors. As a result, when Constantius died in the next year, the army named Constantine emperor, beginning a series of civil wars that destroyed the Tetrarchy and left Constantine as sole emperor in 324. By that time, Constantine already had instituted a policy of dynastic succession. In 317, Constantine had raised his sons Crispus and Constantine II to the rank of Caesar. In 324, Constantius II also was made Caesar, although Crispus was executed in 326. Then, in 333, Constans, the youngest son, also was made Caesar. In addition, in 335 Constantine’s two nephews Delmatius and Hannibalianus were named Caesar and “rex regum et ponticarum gentium” respectively. Or so the ancient authors tell us. But there is another significant source of information on Constantine’s succession plans, one that comes directly from him: the numismatic iconography, which is seen on a number of coins and medallions, some of which have been introduced into the numismatic record only rather recently. This paper will trace the evolution of Constantine’s plans for imperial succession as portrayed

on coins and medallions. Doing so permits us to visualize and personalize this process and to nuance and elaborate on the accounts preserved in the literary sources.

Име и презиме	Сања Црнобрња
Наставно-научно звање	Виши кустос археолог
Адреса посла	Народни музеј Топлице, Ратка Павловића Ћићка 31, Прокупље
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	sanja.crnobrnja@gmail.com
Тема	GERMANSKO KOPLJE IZ PROKUPLJA – SVEDOK KRIZE U VIZANTIJI 5. VEKA

РЕЗИМЕ

У току заштитних археолошких истраживања 2021. године на брду Хисар, у центру Прокупља, откривено је фрагментовано и изузетно кородирано копље, на коме се могла приметити златна апликација израђена у клоазон техници. Прва помисао је да се ради о налазу германске провинијенције, да се ради о апликацији која се у пожару стопила са самим копљем.

Наредне године су обезбеђена средства да се налаз у потуности истражи, конзервира и рестаурира. Конзерваторка Весна Роговић је предузела све кораке у складу са методологијом и праксом и већ на првом кораку – рентгентском снимању налаза, смо доживели велико изненађење када је уочена веома раскошна декорација самог копља испод дебелог слоја корозије. Након прве фазе чишћења копља узети су узорци свих врста употребљених материјала приликом израде копља за XRF анализе. Такође, уочен је остатак дрвета у тулцу копља, који је издвојен за C 14 анализу. Копље, чија дужина износи 35,1 cm, је композитне израде, како самог копља, тако и декорације. Врх копља је израђен од челика, тулац је израђен од гвожђа, у техници ковања, док је декорација изведена од златног и сребрног лима уз употребу стаклене пасте. Декорација је подељена у 6 поља који чине сексагонални облик тулца и наизменично се смењује декорација израђена у техници искуцавања и гравирања у виду шаховских поља и волута и клоазон техници при чему је у златне ћелије уметано стакло у зеленој, светлољубичастој и црвеној боји. Копље је, помоћу C 14 анализе, датовано у период од 418 – 538 године.

Друга два германска случајна налаза из Прокупља (део мача и апликација) је М. Милинковић датовао у другу половину 5. века, у време боравка Теодориха Великог и његових Острогота у Нишу око 480. године. Ипак, контекст налаза копља нам не може потврдити овакво датовање. Копље је пронађено у објекту прислоњеном уз бедем Доњег града Хисара, у слоју паљевине и рушења са археолошким материјалом који је карактеристичан и за 5. и за 6. век тако да не можемо са сигурношћу тврдити у ком таласу германских најезди и пљачки је страдало утврђење Хисар.

Name	Svetla Petrova
------	-----------------------

Title	Doctor
Organization address	Archaeological Museum, Sandanski, 55 Macedonia Street, Bulgaria
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	svetlapetrova57@gmail.com
Theme	EARLY CHRISTIAN ARCHITECTURE BETWEEN THE MIDDLE STRYMON AND MIDDLE MESTOS
ABSTRACT	
<p>The study analyzes early Christian Basilica construction in Middle Streams of the rivers Strymon (between the Kresna and Rupel gorges) and Mestos (Nicopolis ad Nestum and surroundings): the plan, the architecture and the architectural decoration of the monuments from late antique provinces Rhodope and Macedonia. All those basilicas are distinguished in decorative aspect but are similar in their planning structure and the added areas to them – the atriums, baptisteries, etc.</p> <p>Several types of basilicas are distinguished - martyric, cemetery, monastery, urban/rural. Depending on the purpose and belonging of the basilicas, there are also several types of compositions: in plan, architecture and architectural decoration. Depending on the chronology of the construction of the basilicas, the construction techniques and the building materials used for their construction differ.</p> <p>Several important complexes related to the development of the basilica construction and the spread of Christianity in the lands between Strymom and Mestos. To varying degrees, they are subordinate to the canon of the Thessalonica (Rome) and Constantinople worship, related to the plan and architecture of the early Christian temples and to the rules adopted at the Ecumenical and Local Councils.</p>	

Name	Svetlana Maltseva
Title	Ph. D., associate professor. Saint Petersburg State University
Organization address	Saint Petersburg State University, Universitetskaia nab., 7/9, 199034 St. Petersburg, Russian Federation
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	sm@resava.ru
Theme	CHURCH OF PANAGIA TON CHALKEON IN THESSALONIKI AND CHURCH CONSTRUCTION IN THE BYZANTINE FEME 'BULGARIA' IN THE 11TH CENTURY

ABSTRACT

Following the victory of Emperor Basil II (Bulgaroctonus) over the First Bulgarian Kingdom in 1018, Byzantine power returned to this part of the Balkans. The administrative center of the Byzantine feme "Bulgaria" was located in Skopje, and the Archbishopric of Ohrid assumed the primary role in church construction. The construction of churches in areas distant from Ohrid would lead to the consolidation of craftsmen from different regions, which would bring about a diversity of architectural techniques. While in the central and southern dioceses of the Ohrid Archdiocese the main milestones of the architectural history can be traced, in the northern regions, in most cases, the names of the clients are unknown, the dating is imprecise, but the quality of the buildings is often high. The objective of this study is to elucidate the circumstances surrounding the construction of churches in the northwestern part of the fema 'Bulgaria' during the 11th century. The architectural features of the churches in Kolusha, Sapareva Banya, and possibly Zemen provide a case study for examining their connection with the architectural solution of the church of Panagia ton Chalkeon, constructed in 1028 in Thessaloniki. During that era, the city of Thessaloniki emerged as an artistic hub where the tendencies of Constantinopolitan architecture were validated and blended with those of the Athonite architectural tradition. The Church of Panagia ton Chalkeon became a model far beyond the limits of Thessaloniki.

Име и презиме	Татјана Стародубцев
Наставно-научно звање	редовни професор
Адреса посла	Ђуре Јакшића 7, 21000 Нови Сад
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	tatjana.starodubcev@uns.ac.rs
Тема	СУОЧАВАЊЕ СА НОВИМ ОКОЛНОСТИМА. ПОРТРЕТ МИРЈАНИНА У ПРИПРАТИ ЦРКВЕ ВАВЕДЕЊА У НОВОЈ ПАВЛИЦИ

РЕЗИМЕ

Разматра се портрет непознатог мирјанина у припрати цркве Ваведења у манастиру Новој Павлици. Израђен је 1464, пет година након пада Смедерева и уласка српских земаља у оквире турске државе. То је најстарија очувана представа световног лица из времена османске власти на територији некадашње деспотовине. У раду се истражују одећа приказаног мирјанина и начин уобличавања портретне целине, при чему се наводе старији и млађи примери представа на територијама српских земаља како би се уочили начини и путеви прилагођавања некадашње властеле и имућних хришћана измењеним друштвеним околностима.

Име и презиме	Теодора Н. Брадић
Наставно-научно звање	Докторанд историје уметности на Филозофском факултету, Универзитета у Београду

Адреса посла	
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	teodorabradic96@gmail.com
Тема	СТВАРАЛАШТВО МИЛУТИНА БЛ. МАРКОВИЋА НА ЈУГУ СРБИЈЕ
РЕЗИМЕ	
<p>Уметник Милутин Бл. Марковић је 1888. године започео своје школовање у иконописној школи Кијевско-печерке лавре, а након годину дана је прешао у Московску школу Живописа, вајања и неимарства. Марковић припада групи питомаца школованих у Русији захваљујући митрополиту Михаилу Јовановићу, који се лично постарао да обезбеди финансијску помоћ за школовање уметника. Након што је 1895. године завршио школовање Марковић се вратио у земљу и започео своју каријеру као професор цртања у гимназији краља Милана Обреновића у Нишу. Имајући велику подршку нишког епископа Никанора Ружића црквене поруџбине је добијао махом на југу Србије. Наставио је осликавање иконостаса Саборне цркве у Нишу (1898), затим је осликао иконостасне преграде манастира Свете Петке у Островици (1898), храмова Светог Илије у Нишевцу (1900) и Светог Илије у Читлуку (1903). Марковићево сликарство је било веома добро прихваћено у црквеним круговима јер је у свом раду примењивао иконографска решења које је преузео током школовања, а која су била исправна у догматском погледу. Како су иконостаси Саборног и храма у Нишевцу уништени у раду ће бити разматрано сликарство Милутина Бл. Марковића на примерима иконостаса у Островици и Читлуку, који до сада нису били предмет детаљнијег разматрања.</p>	

Name	Vania Popova
Title	The Creation of the new Mosaic Style during the Tetrarchy
Organization address	
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	popova.vania@gmail.com
Theme	NEW STYLISTIC DEVELOPMENT IN THE MOSAIC ART AT THE BEGINNING OF 4TH CENTURY
ABSTRACT	

During the rule of Galerius a new mosaic style has been created in his residences in Thessalonica, Serdica and Romuliana. The novelties in the compositions, repertoire of motifs, the colour background and the treatment were decisive for the mosaic to remind textile in quite a new style. This trend was continued in the mosaic art of the next emperors Licinius I and Constantine and his dynasty in the

second residence in Serdica, Mediana and in Screstisca, The quite new mosaic style change the development of the style in the mosaic art for the next three centuries. For the first time the Balkan workshops were creating imperial mosaic style and this had a great importance for the accent of artistic art to be moved from Rome on the Balkan peninsula before the foundation of Constantinople. This was a kind of a general attempt to create new and mighty centers here continued and further by the decisive role of the new capital.

Име и презиме	Вељко Гогановић
Наставно-научно звање	Истраживач-приправник
Адреса посла	Византолошки институт САНУ, Кнез Михаилова 37, Београд
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	vgoganovic@gmail.com
Тема	ПРИКАЗ БОГОРОДИЦЕ МЛЕКОПИТАТЕЛНИЦЕ У ЦРКВАМА ВЕЛИКЕ ХОЧЕ: ПРИЛОГ ПОЗНАВАЊУ ОДНОСА СЛИКАРА ЕПОХЕ ОБНОВЉЕНЕ ПЕЋКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ ПРЕМА УЗОРИМА XIV ВЕКА
РЕЗИМЕ	
У две цркве метохијског села Велике Хоче, цркви Светог Николе и цркви Светог Јована, насликан је историјски део циклуса Богородичиног акатиста. Предмет ове расправе биће приказ Богородице Млекопитателнице у сценама IV икоса овог циклуса. Узимајући у обзир давно уочене везе између сликарства великохочанских храмова са сликарством Пећке припрате из 1565. године, необична сцена је доведена у везу са фреском Богородице Млекопитателнице насталом у време архиепископа Данила II у склопу Пећког комплекса.	

Име и презиме	Вук Р. Самчевић
Наставно-научно звање	Асистент на Филозофском факултету Универзитета у Београду, Одељење за историју, Катедра за Историју Византије
Адреса посла	Чика Љубина 18-20, 11000 Београд
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	vuksamcevic@gmail.com
Тема	И БИ ВЕЛИКИ ПОМОР РИМЉАНА: ПАД ТАОРМИНЕ 902. И ЊЕГОВ ОДЈЕК У ВИЗАНТИЈСКОЈ ЕКУМЕНИ

РЕЗИМЕ

Арабљани из северне Африке под водством својих аглабидских емира су у трећој деценији IX века почели са вишедеценијским освајањем Сицилије, највећег острва у Медитерану. Цареви из аморијске династије у Цариграду нису успевали да спрече продор Арабљана на Сицилију, а у исто време пада и губитак још једног важног византијског острва – Крита. На Сицилији је преломни догађај био губитак Сиракузе 878. године, седишта теме Сицилије, чиме су Византинци остали без свог главног упоришта на острву. Арабљани су успели да се прошире и на Апенинско полуострво, зауевши како Ређо Калабрију одмах преко пута Месинског теснаца, тако и Бари у ком је једно време постојао и арабљански емират током IX века, а знамо да су ти исти Арабљани угрожавали и источну јадранску обалу. Иако се у Италији нису дуже задржали, освајање Сицилије, односно последњих византијских оаза на острву је трајало до дубоко у X век. Пад Ромете 962. је коначно означио крај арабљанског освајања Сицилије и они ће остати њени господари још читаво наредно столеће до доласка Нормана, уз спорадичне покушаје Византије да поврати изгубљено. Међутим, прави губитак Сицилије (поред Сиракузе) за Византију је представљало заузеће Таормине, града на путу између Месине и Сиракузе, подно Етне на обалама Јонског мора. Таормину је освојио аглабидски емир Ибрахим II (875-902) 1. августа 902. године. За овај догађај, иако се наизглед спомиње исто као и пад осталих градова на Сицилији и Италији, постоје посебне нијансе при чину и поселдицама освајања Таормине. Осим историчара из престонице који на својствен, периферан али ипак занимљив начин описују инцидент, о њему говоре и локални извори византијског становништва који су такође на грчком језику, локалне хронике и житија светих. Пад Таормине је овде специфичан у нашим текстовима јер је он увертира за будуће недаће по Византинце, како за похару Солуна 904. и арабљанску претњу по саму *Царицу градова*, тако и за судбину византијског цара Лава VI (886-912). Циљ излагања, па и будућег рада, је да размотри и прикаже ове посебне феномене везане за освајање Таормине, дајући им контекст уз покушај да се објасне сведочанства наших источника. То би показало колико су наведени историјски догађаји били повезани, што се да наслутити како из савремених тако и из секундарних извора, који су само магловито преносили оригинални одјек пада Таормине у византијској екумени.

Name	ZiRan Guo
Title	
Organization address	Theological school, National and Kapodistrian University of Athens, Zografou, Attica, Greece
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	guo.38541@gmail.com
Theme	OVERVIEW OF THE ROLE OF BYZANTINE EMPIRE AS COMMUNICATION CROSSROAD BETWEEN CHINA AND EUROPE DURING THE PERIOD OF PAX MONGOLIANA IN THE 13-14 CENTURIES.

ABSTRACT

In the 13-14 centuries, the most part of the Eurasiatic continent was dominated by the Great Mongolian Empire, this period could be qualified the peiod of Pax Mongoliana when the communication network of the Ancient World has been more tightly connected. During the Mongolian Yuan dynasty in China, founded by Kubilai Khan, grandson of Gengis Khan, even if there was no direct diplomatic relationship between Eastern Roman Empire and Yuan China, Byzantium served as communication crossroad between China and Europe, specially Constantinople and Trabizond. In this paper, we would like to give an overview of the role of Byzantium as communication crosseroad between China and Europe within it's political, economic and religious context with two case studies of the travel of familly of Marco Polo and that of Chinese Ughur Nestorian monk Rabban Bar Sauma.

Име и презиме	Зоран Јовановић
Наставно-научно звање	Истраживач-приправник
Адреса посла	Византолошки институт САНУ Кнеза Михаила 35 11 000 Београд Србија
Кућна адреса	
Тел/факс	
e-mail	zoranjovanovic@vi.sanu.ac.rs
Тема	ХРОНОГРАФИЈА ГЕНАДИЈА СХОЛАРИЈА: ХРОНИЧАРСКЕ БЕЛЕШКЕ У СЛУЖБИ ЕСХАТОНА

РЕЗИМЕ

Генадије Схоларије (ca 1403 – 1472), први васељенски патријарх након Пада, саставио је у манастиру Светог Јована Продрома на гори Меникеј, у који се повукао након своје патријарашке службе, једно кратко дело, коме је он сам дао назив *Хронографија* (*Χρονογραφία*). Он сам своје дело одређује као хронику, будући да га тако и именује (ἡ χρονογραφία), а потом наводи да му је циљ да хроничарски прикаже божанску икономију (ἡν (sc. θεῖαν οἰκονομίαν) σκοπός ἐστίν ἡμῖν χρονογραφῆσαι), сакупљајући податке од Адама све до испуњења речене икономије, односно краја света. Ово дело, иако кратко по обиму, завређује пажњу истраживача јер до сада није било предмет једног посебног истраживања. Наиме, прво и основно питање које се поставља су извори које је Генадије Схоларије користио при састављању свога дела. Неки извори се лако наслућују јер их сам аутор наводи, попут *Јудејских старина* Јосифа Флавија, док се до осталих долази анализом података које сам текст доноси, пошто Схоларије у уводу наводи да је користио неименоване хеленске историје. До сада се веровало да је један од извора била *Ускришња хроника*, али се упоредном анализом текстова стиче утисак да би се наведена хроника морала искључити као извор. Вредно је напоменути, такође, да ово дело представља извор *par excellence* за анализу нових идеолошких конструкција које су почеле да се формирају у пост-византијском Цариграду, уз напомену да је сам Генадије Схоларије идејни творац неких од њих и да је један мотива за састављање овог дела било промовисање истих. Осим тога, будући да је ово дело настало као одговор на Пад престонице, чини се адекватним оквиром за

проучавање перцепције самих Византинаца о историји њиховог заувек изгубљеног царства. На крају, Схоларијева Хронографија је по свему судећи имала утицаја на касније (пост-византијске) хроничаре, будући да и критски уметник Георгије Клонцас, у својој *Микрографији*, приказује неколико минијатура које се могу довести у везу са дискурсом не само Схоларијеве *Хронографије*, већ и других Схоларијевих дела, што још једном подвлачи значај личности првог патријарха Туркократије. Због свега наведеног, овај хроничарски састав чини се вредним проучавања и даљег истраживања, како у контексту позновизантијске историографије, тако и његовог значаја на пољу позновизантијске филозофије и теологије.

Name	Bocharov Sergei / Zoria Roman
Title	Bocharov Sergei: Candidate of Sciences (History); Associate Professor (Archaeology); Director of the Archaeological Center / Leading Researcher of Laboratory for Historical and Archaeological Research of the Byzantine Black Sea Region, Sevastopol State University Zoria Roman: Candidate of Sciences (Archaeology); Head of the Research Laboratory "Digital Technologies in Historical and Archaeological Research" / Senior Researcher of Laboratory for Historical and Archaeological Research of the Byzantine Black Sea Region, Sevastopol State University
Organization address	Sevastopol State University, Universitetskaya St, 33, 299053 Sevastopol, Russian Federation.
Home address	
Phone/ Fax	
e-mail	sgbotcharov@mail.ru / romanzorya@bk.ru
Theme	PROGRAM ON ARCHAEOLOGICAL RESEARCH OF SMALL BYZANTINE FORTRESSES OF THE SOUTHERN COAST OF CRIMEA AT SEVASTOPOL STATE UNIVERSITY
ABSTRACT	
<p>The paper discusses one of the priority directions in the scientific research of the "Archaeological Center" Sevastopol State University - the study of small Byzantine medieval fortresses and castles of the South Coast of Crimea. The history of this isolated Byzantine Empire micro-region is practically not covered by written sources, and here archaeological sources come to the fore. The most popular medieval monuments of the South Coast of Crimea are small fortresses and castles. Following the scientists - travelers of the late XVIII - early XIX centuries. who first carried out descriptions of these objects they are usually called by the local toponym - isars. In total, there are forty medieval fortifications - isars on the South Coast of Crimea. However, for most of them, there is still no exact archaeological dating. To close this lacuna in the archaeological research of Byzantine antiquities of the South Coast of Crimea archaeological expedition "Caffa" Archaeological Center of Sevastopol State University to the main objects of their work - Byzantine and Genoese cities and settlements in the Crimea added the study of fortresses and castles of the South Coast. The report presents the first results of this research program.</p>	